

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії ТНЕУ

А.І. Крисоватий
А.І. Крисоватий

Протокол засідання
Приймальної комісії ТНЕУ
№ 2 від 20 січня 2020 р.

ПРОГРАМА

*проведення вступного випробування
з «Української мови»
для претендентів на здобуття освітньо-професійного ступеня
фаховий молодший бакалавр*

Голова предметної екзаменаційної комісії

Біловус Л. І.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Шашкевич О. Л.

Тернопіль 2020

ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Для вступних випробувань з української мови передбачено диктант, робота над яким триває одну астрономічну годину. Зпропоновано зразки текстів різних функціональних стилів мови, які ознайомлюють абітурієнтів з минулим українського народу, звичаями, традиціями, духовною культурою, видатними діячами як України, так і світу в цілому та їхніми досягненнями. Пропоновані уривки мають чітке виховне спрямування. Тому тексти диктантів повністю відповідають вимогам культурологічного принципу навчання української мови і чинній програмі. За обсягом текст диктанту може мати приблизно від 180 до 230 слів.

Методика проведення вступного випробування з української мови

Проведення вступного випробування у формі диктанту має певні особливості. Назва тексту записується на дошці. Спочатку читається весь текст, екзаменатор не дає жодних пояснень щодо його змісту, правописних особливостей, за винятком незрозумілих слів, якщо такі трапляються. Після прочитання всього тексту читається перше речення повністю, а вступники тільки уважно слухають його. Далі це саме речення диктується для запису частинами, (частиною вважається словосполучення з двох-пяти слів або частина складного речення приблизно з тією ж кількістю слів). Можна повторно прочитати частину речення, якщо вона велика за обсягом, у ній змінено нормативний порядок слів або під дією певних зовнішніх чинників абітурієнти недочули якогось слова або словосполучення. Після того, як абітурієнти запишуть усе речення, його слід прочитати повторно, щоб вони мали змогу перевірити записане. Так диктується кожне речення тексту. Обов'язково зазначається місце поділу тексту на абзаци. Записавши весь текст, екзаменатор читає ще раз його від початку до кінця з паузами між реченнями дещо тривалішими від звичайних. Текст потрібно диктувати виразно, згідно з нормами літературної мови, правильно наголошуючи слова. Після повторного читання всього тексту диктанти збирають. Часу для додаткової перевірки не виділяють.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА КУРС ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки й глухі. Позначення звуківмовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значеннябукв я, ю, є, ї, щ. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основнівипадки чергування у-в, і-й. Подвоєння і подовження

приголосних. Зміни приголосних при словотворенні. Сполучення йо, ьо. Правила переносу слів.

Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія - наука про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Іншомовні слова. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі словосполучення і вирази.

Фразеологізми. Приказки, прислів'я, крилаті вислови.

Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [о], [е] у складних словах.

Морфологія. Орфографія

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови.

Іменник

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають тільки форми однини або множини. Відмінки іменників. Відміни іменників. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви -а(-я), -у(-ю) в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають тільки форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни

приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості, складні й складені. Типи відмінювання кількісних і порядкових числівників. Творення числівників.

Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. **Форми дієслова:** дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). **Безособові дієслова.** Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та

найвищого ступенів. Правопис прислівників на -о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні(часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені).

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням:формотворчі, словотворчі, модальні.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні.Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

Орфографія. Правопис ненаголошених голосних. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Правопис префіксів і суфіксів. Правопис слів іншомовного походження. Правопис великої букви. Правопис складних слів.Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис н, nn у прикметниках, дієприкметниках і прислівниках. Написання частки не з різними частинами мови. Особливості написання числівників і займенників.

Синтаксис і пунктуація. Словосполучення. Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складногоречення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень заморфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені йпоширені.

Речення. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом.

Способи вираження підмета. Типи присудків:простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків,обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами,словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченні з однорідними членами.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному:

- 1) інтонація й сполучники або сполучні слова;
- 2) інтонація.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні.Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки вскладносурядному реченні.

Складнопідрядне речення. Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);
- 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Розвиток мовлення. Поняття про спілкування і мовлення. Ситуація спілкування: адресати й адресанти мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема і основна думка висловлювання. Різновиди мовленнєвої діяльності: говоріння, писання, читання, аудіювання. Основні вимоги до мовлення: змістовність, послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність. Поняття про текст. Поділ тексту на абзаци. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Поняття про стилі мовлення: розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний, конфесійний. Поняття про типи мовлення: розповідь, опис, роздум.

Список рекомендованої літератури

1. Біляев О. М., Пентилюк М. І. та ін. Українська мова: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2002.
2. Гуйванюк Н.В. та ін. Тести з української мови 5-11 кл.(посібник для абітурієнтів). — К.: Видавничий центр «Академія», 2006.
3. Диктанти. Тематичний збірник. Українська мова 9 кл./ Ткаченко Є. М. – К., 2012
4. Збірник диктантів для ДПА з української мови. 9 кл. /Мацько Л. І., Христенюк В. Ф., Сидоренко О. М., Мацько О. М. - К.: ТОВ ЦНМЛ, 2012
5. Збірник диктантів для ДПА з української мови 9 кл. /Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. К.: ТОВ ЦНМЛ, 2013
6. Нікішина Т. В. Українська мова. 9–11 класи. Тренувальний зошит. – К., 2010.
7. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 9 кл. середньої школи. – К.: Вікторія, 2003.
8. Плющ М. Я., Грипас Н. Я. Українська мова. Довідник. – К.: Освіта, 2002.
9. Стоян Л. М. Українська мова: Посібник з орфографії та пунктуації. — К.: Наукова думка, 2005.
10. Українська мова. Зовнішнє оцінювання: Навчальний посібник з підготовки до зовнішнього оцінювання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: УЦОЯО, 2007.
11. Український правопис. —К.: Наукова думка, 2003.
12. Фурдуй М.І. Практикум з правопису.- К.: Либідь, 2003.

13. Хізова Р. 1., Щоголева В. В. Українські письменники. — Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005.
14. Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підручник для 9 кл. — К.: Освіта, 2002.
15. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. — К.: Освіта, 2002.

Взірець диктанту

ПОРТРЕТ

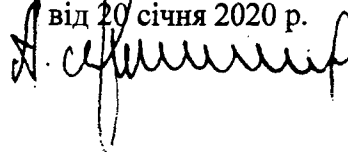
У Літньому саду Санкт-Петербурга Тарас Шевченко зустрівся зі славетним земляком, який вгамовував там безсоння білих ночей. Це був теж художник, який тричі на тиждень ходив в Академію мистецтв, але вже уславився як автор “Вечорів на хуторі біля Диканьки”, дворянин Микола Гоголь. Гоголь, який у ті часи розмовляв українською, тягнувся до земляків... Письменник був білими ночами у тому Літньому саду. Бачив ті скульптури. Без тіней вони здавалися йому безтілесними, пласкими. А на Тарасових малюнках – і рельєфні, і немов живі... Гоголь не міг не помітити таланту юного земляка. Подарував йому акварельні фарби, олівці, папір. А ще він віродив у Тарасові впевненість, що малювання, зокрема портретів, може бути не тільки захопленням, а й дасть йому в майбутньому і хліб, і до хліба. Допоміг йому Гоголь і в літературі. Та дворянин, на якого і так косували багаті ніжинські земляки, соромився афішувати дружбу з обідраним хлопцем-кріпаком, хоч яким би талановитим він не був. Зате він навів думку панові Енгельгардту, що добре навчений домашній художник – це і слава, і зиск. Отже, коли Тарас став молити пана законтрактувати його до майстра-художника Ширяєва, той довго не комизився. Адже він нічого не платив. Давав, фактично, Тараса на борг під відсотки відшліфованого таланту. Тоді учень навчався у майстра п'ять років, а потім іще три роки відпрацював за навчання.

А ще Гоголь вивів Шевченка на свого вчителя в Академії – славетного Венеціанова, трохи пізніше познайомив з демократичним Євгеном Гребінкою. Сам Гоголь сказав Данилевському: “Я знаю і люблю Шевченка як земляка і талановитого художника. Мені пощастило дечим йому допомогти в першому влаштуванні його долі”. Недарма Тарас Шевченко, через багато років, дізнавшись про смерть Гоголя, просив друзів уклонитись його “праведній душі”...

(З газети, 240 слів)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні приймальної
комісії протокол № 2
від 20 січня 2020 р.

Критерії
*оцінювання рівня знань абітурієнтів
на вступному випробуванні
з «Української мови»
для претендентів на здобуття освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр»*

Голова предметної екзаменаційної комісії

Біловус Л. І.

**Відповідальний секретар
приймальної комісії**

Шашкевич О. Л.

Критерії оцінювання навчальних досягнень з української мови

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й не грубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахування помилок дві не грубі вважають за одну грубу.

До не грубих належать такі помилки:

- у винятках усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних назвах;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знака поставлений інший;
- у випадках, що вимагають розрізнення *не і ні* (у сполученнях: *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не..., ніщо інше не...*);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше ніж п'ять виправлень оцінка знижується на один бал.

Нормативи оцінювання диктанту

Кількість помилок	Бали
	на базі 9 класів
—	12
1 (не груба)	11
1	10
1+1 (не груба) – 2	9
3 – 4	8
5 – 6	7
7 – 8	6
9 – 10	5
11 – 12	4
13 – 14	3
15 – 16	2
17 – 18	1